

G E W O O N A N D E R S

DRIEMAANDELIJKSE UITGAVE VAN DE LANDELIJKE VERENIGING CENTRAAL WONEN

INHOUD:

COLOFON.....	2
SCANDINAVIE, DEEL 3 ZWEDEN.	2
HET BESTUUR STELT ZICH VOOR.....	4
DE ELF (+) STEDENTOCHT VAN ANNA DIJKHUIS.....	6
HIP JOH!.....	8
HALLENHUIS 20 JAAR.....	9
GGG GEHOORD GEZIEN GELEZEN.....	10
oepe.....	14
infopaginas.....	11

herfst 2004
Jaargang 27, Nr 91 Losse Nummers 2,25

COLOFON

“Gewoon Anders” is het kwartaalblad van de Landelijke vereniging van Centraal Wonen projecten (LVCW) en verschijnt vier maal per jaar.

Verenigingsburo

Korte Elisabethstraat 13
3511JG UTRECHT
tel.: 030-2612585
internet : www.lvcw.nl
mail: info@lvcw.nl

Abonnementen

Per 4 achtereenvolgende nummers
8,--

Leden van aangesloten projecten
7,--

Aangesloten groepen krijgen per 10
woningen/wooneenheden 1 exemplaar van
ieder nummer ter verspreiding onder hun
leden

Losse nummers
voor leden 2,-- incl. porto,
voor niet-leden 2,25 excl. porto

Redactieadres

Annemarie Kooij
Zeelandstraat 26
2408 GJ Alpen a/d Rijn

Redactie

Annemarie Kooij (CW Alphen a/d Rijn)
Flip Krabbendam (CW Delft)
Harry Linde (CW Deventer)
Heleen Toet (CW Heemskerk)

Layout

Elouise van Gestel

Op de omslag

Hallehuis 20 jaar

Auteursrechten

Overname van artikelen en illustraties is
niet toegestaan zonder toestemming van
de redactie

**Is er interessant nieuws uit uw
project, schrijf ons dan.
Jullie project jubileert? Meld dat
dan tijdig aan de redactie, dan
komen we langs voor een artikel in
GEWOON ANDERS**

Druk:

Pasklaar, Sittard
ISSN: 0166-4336

Woongemeenschappen in Scandinavië (3) - Zweden

In de 19e en in het begin van de 20e eeuw was er in Zweden al sprake van gemeenschappelijk wonen. De eerste experimenten hadden te maken met de toenemende industrialisatie.

Het idee was niet alleen een ideële woonplek, maar ook vooral een praktische. Naarmate de industriële productie door mechanisering toenam en in de samenleving doordrong, won de praktische kant terrein.

Waarschijnlijk was het “central building”, uitgevonden door Otto Fick en gebouwd in 1903 in Kopenhagen, het eerste Europese gebouw voor een rationele manier van wonen. Later werden dergelijke gebouwen ook in andere landen neergezet. In Duitssprekend Europa werden ze Einküchenhaus genoemd.

Gemeenschappelijk wonen wordt hier gedefinieerd als “wonen voor niet geselecteerde categorieën mensen, die samen eten of koken in gemeenschappelijke ruimten die binnendoor verbonden zijn met privé-apartementen.” Vóór 1950 zijn er in Zweden negen van dit soort gebouwen gebouwd.

Midden jaren '70 leek het erop dat gemeenschappelijk wonen in Zweden afgelopen was, maar deze periode bleek de start van een nieuw tijdperk te zijn. Deze keer waren het lokale politici, sociale overheden en gemeentelijke woningbedrijven die het initiatief namen. De sociale doelstellingen van gemeenschappelijk wonen overheersten en er was geen sprake meer van gemeenschappelijk wonen als speciale oplossing voor bevoorrechte groepen mensen. Wat was er gebeurd?

Vanaf 1970 werd de bouw van grootschalige meergezinsgebouwen bekritiseerd, niet alleen vanwege gebrek aan architectonische kwaliteit, maar ook vanwege gebrek aan sociale netwerken en aan invloed van gebruikers. Vandalisme en hoge onderhoudskosten waren een

probleem geworden en rond 1975 hadden veel lokale woningbedrijven lege flats. In diezelfde periode werden nieuwe instellingen gebouwd voor ouderen en gehandicapten. Deze instellingen werden bekritiseerd omdat ze te groot, te onmenselijk en te afgezonderd waren. Dit maakte dat politici en anderen wanhopig naar alternatieven gingen zoeken.

Stolplyckan

Een alternatief was Stolplyckan, een gemeenschappelijk-wonencomplex dat in 1977 werd opgericht in Linköping. Het was een initiatief van sociale overheden in samenwerking met een onafhankelijke initiatiefgroep. Het idee was om gemeentelijke zorg te combineren met een klassieke vorm van gemeenschappelijk wonen. De gepensioneerden en de kleine kinderen zouden voor genoeg klandizie zorgen voor het restaurant, zodat andere huurders niet een vast aantal maaltijdbonnen hoefden te kopen. Op deze manier functioneerde de centrale keuken overdag als restaurant en werd een paar avonden per week gebruikt door actieve mensen om hun eigen maaltijd klaar te maken. De groep van verschillende leeftijden integreerde ook door het gemeenschappelijk gebruik van een cafetaria, een bibliotheek, hobbyruimte, sporthal enz.

Een dergelijk model is ook in andere delen van Zweden toegepast, zoals in Eskilstuna, Jonköping, Karlskoga, Stockholm, Västerås en Örebro. In de twee Stockholmse voorbeelden Rio en Fristad heeft men een standaard servicehuis voor gepensioneerden gecombineerd met een gebouw voor gemeenschappelijk wonen. In feite bestaan de gebouwen uit twee aparte delen en is het servicehuis even groot als het andere (resp. 254 en 308 appartementen). Een van de doelstellingen van dit model was om verscheidene groepen huurders voorzieningen te laten delen, zoals restaurants, clubruimten, bibliotheek, werkplaats, hobbyruimte, sporthallen enzovoort, zodat er contact ontstaat tussen de generaties. In tegenstelling tot Stolplyckan heeft de sociale overheid van Stockholm niet het integratiemodel geaccepteerd. Zij beschouwt de "collectivisten" als storende elementen die inbreuk maken op het terrein van de sociale werkers. Een ander probleem is dat de "collectivisten" een model willen dat gebaseerd is op hun eigen werk, terwijl anderen sterk voor het servicemodel zijn. Daarom zijn in deze projecten veel conflicten ontstaan.

Het meest voorkomende model van gemeenschappelijk wonen in Zweden is nu dat wat gebaseerd is op het werk van de eigen bewoners. Dit type is ontwikkeld door een groep vrouwen in Stockholm in 1977. Voor dat doel werd een project van 20 tot 50 appartementen aanbevolen. Het idee was dat er geen staf of leiding nodig

was. De vrouwengroep kon heel goed zelf een project oprichten, maar ze wilden niet dat het een speciale oplossing voor bevoorrechten zou worden en daarom werd voorgesteld dat woningbedrijven het model zouden adopteren. Op een grote woningtentoonstelling in Stockholm in 1980 presenteerde de groep het idee in de vorm van een modelwoning en later publiceerden zij een boek (Berg et al 1982), dat als blauwdruk diende voor belangstellenden en woningbedrijven die klaarstonden om dit model te accepteren. Tot 1991 zijn er in Zweden meer dan 30 gebouwen volgens dit model neergezet.

Conclusies

In de jaren '80 zijn er ongeveer 60 gemeenschappelijk-wonengebouwen gerealiseerd of gepland. Van deze vallen 40 huurprojecten onder de verantwoordelijkheid van de gemeente. Ongeveer 8 zijn er coöperatief en 8 zijn privébezit. Meer dan de helft ligt in de buurt van Stockholm. De grootte varieert van 5 tot 184 appartementen. In tegenstelling tot de vroegere situatie steunen plaatselijke politici, sociale autoriteiten en gemeentelijke woningbedrijven de experimenten.

Tot nu toe heeft gemeenschappelijk wonen hoofdzakelijk goed opgeleide mensen aangetrokken, die werkzaam zijn in de publieke sector en die zelfstandige, sociaal georiënteerde banen hebben. Zij verwerpen vaak overconsumptie en kijken naar andere kwaliteiten van leven, zoals een schoon milieu, biologisch voedsel, een warme en veilige omgeving voor kinderen en goede contacten met de bureaus. Of gemeenschappelijk wonen alleen de belangen van deze minderheidsgroep behartigt is nog een open vraag. Het kan goed zijn dat deze "post-materialisten" pioniers voor andere groepen zijn die nog meer zullen profiteren van wonen in groepsverband.

Verschillen tussen Deense en Zweedse complexen

De verschillen tussen Deense en Zweedse woongemeenschappen liggen hoofdzakelijk in de fysieke vorm en in de socio-economische voorwaarden. Deense woongemeenschappen vinden we

vooral in laagbouw (b.v. een of twee verdiepingen) van middelgrote aan elkaar gebouwde woningen met een apart gemeenschapshuis. Over het algemeen heeft de architectuur een inheems karakter, de ligging, vorm en de materialen komen van landelijke bouwtradities. Het gemeenschapshuis is meestal centraal gelegen of ligt bij de ingang van het terrein, waarmee de symbolische en functionele betekenis wordt aangegeven.

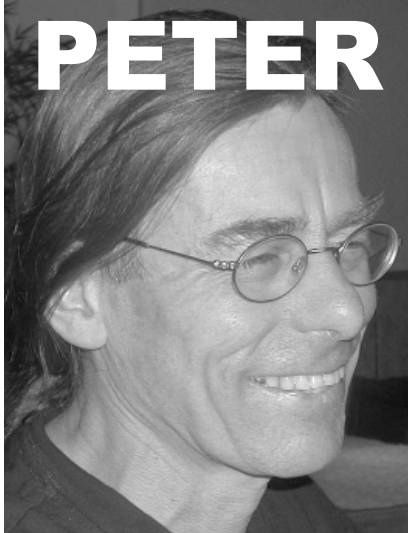
In Zweden daarentegen vinden we woongemeenschappen meestal in hoge appartementenblokken, die weinig verschillen van de conventionele bouw: gemeenschappelijke voorzieningen zitten in het gebouw. Hun aanwezigheid wordt soms aangegeven door grotere ramen of een grotere inhoud dan men zou verwachten.

Andere belangrijke verschillen vinden we in de sociale en economische vereisten. Deense woongemeenschappen werden en worden nog steeds gebouwd voor betere sociale verbanden en meer gemeenschapszin. De Zweedse "kollektivhuser" waren meer pragmatisch van oorsprong. Investeerders zochten naar een manier om de last van huishoudelijk werk te verminderen, vooral voor vrouwen die buitenshuis gingen werken en om het lot van kinderen met werkende (vaak alleenstaande) ouders te verbeteren. Op een manier die nooit in Deense zelfbeheerprojecten heeft bestaan werden diensten ingesteld om in maaltijden te voorzien en om huishoudelijk werk en kinderverzorging te regelen. Deze in essentie feministische uitgangspunten stuitten op belangrijke weerstand van door mannen gedomineerde Zweedse woningbedrijven en politieke organisaties.

Tekst samengesteld door Peter Bakker uit artikelen van Dick Urban Vestbro, Graham Meltzer en Örjan Svane. Vertaling Heleen Toet

HET BESTUUR

PETER

Ik ben op het platteland van Noord-Holland opgegroeid, intussen al jaren "onder de rivieren". Begin jaren 70 woonde ik in mijn eerste woongroep, in Nijmegen. Sinds 1983 woon ik in CW Lismortel Eindhoven.

Het soort werk dat ik doe heet tegenwoordig ICT (informatie- en communicatie technologie). Ik werk sinds zeven jaar alleen voor organisaties die iets 'zinnigs' nastreven, iets doen aan een 'betere wereld' (milieu, mensenrechten, e.d.).

Naast mijn werk heb ik meer interesses dan tijd: mensen (inclusief mezelf), relaties tussen mensen (inclusief mijn eigen relaties), politiek (wat uiteindelijk ook om relaties tussen mensen gaat) Daarnaast interesseer ik me voor wetenschappen, muziek (vooral meer experimentele popmuziek. Sinds kort heb ik een prachtige country gitaar om mee te pielen: ik kan er nog niet veel mee, maar het klinkt mooi ;-), lezen, film, reizen (helaas doe ik dat niet veel), 'zware' gesprekken voeren, plezier hebben, natuur, t.v. kijken (is eigenlijk te verslavend voor me), wandelen of (race-)fietsen.

Voor de LVCW vind ik het belangrijk dat er meer en intensievere contacten tussen de projecten en vooral meer en intensievere contacten tussen projectbewoners ontstaan. Met het huidige bestuur, en de mensen daaromheen, wil ik tot meer initiatieven komen die tot meer inspirerende contacten binnen de vereniging leiden. De werkgroependag is er al een van.

En verder: van meer onderlinge contact en samenhang hoop ik dat het een grotere betrokkenheid bij de LVCW zelf oplevert. Oftwel: meer mensen om mee samen te werken.

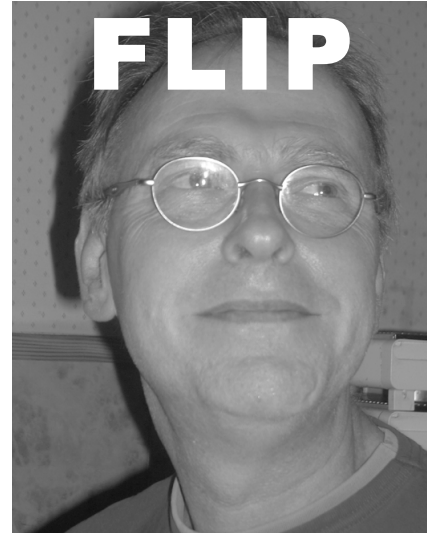
HANNEKE

Wat doe ik voor werk? Als officemanager bij een maatschappelijke dienstverleningsorganisatie zorg ik voor de faciliteiten die de hulpverleners (maatschappelijk werkers, ouderenwerkers, sociaal raadslieden, schuldhulpverleners en trajectbegeleiders oud- en nieuwkomers) nodig hebben om de cliënten te kunnen helpen. Het regelen en improviseren zit me wel in het bloed en ik voel me dan ook goed thuis in deze functie.

Mijn hobby's? Op de skeelers langs de Purmerringvaart richting Edam of Monnickendam. Heerlijk door de polder! Ter afwisseling lui languit op de bank met een mooi boek of kijken naar een Engelse detective. Of reisgidsen doorspitten, op zoek naar net zo'n mooie bergtocht als ik vorig jaar in Peru heb gemaakt. En als voorbereiding op een volgende tocht lekker lange wandelingen maken, alleen of samen met vrienden/medekollektievers.

Naar binnen toe: nog meer dan nu zou de LVCW een plek moeten vormen waar centraalwoners elkaar kunnen vinden – hetzij op bijeenkomsten, hetzij via internet – om ervaringen uit te kunnen wisselen, om gebruik te kunnen maken van elkaars expertise. Naar buiten toe: (nog) meer aansluiting zoeken met andere organisaties die zich in bezig houden met "anders wonen". Ik zie veel in de net opgerichte Federatie. Samen ben je veel meer in staat om op situaties te reageren die actie vereisen of kansen bieden. Samen kunnen we veel beter aan de weg timmeren.

FLIP

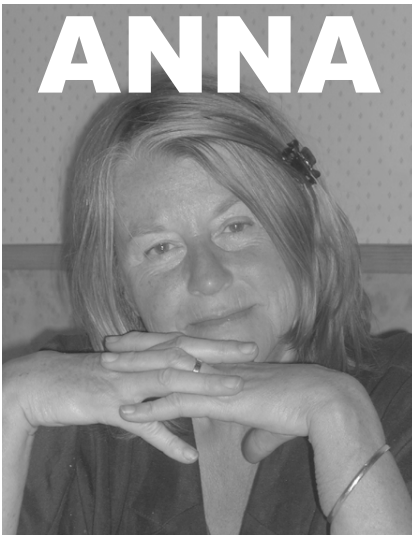

Werk?: drie dagen in de week geef ik les op de Hogeschool Rotterdam. Bouwkundevakken. Met studenten werken, dat vind ik erg leuk Daar ben ik ook betrokken bij het maken van oefeningen en bij de organisatie van het onderwijs. Daarbij heb ik ook nog het geluk dat ik samenwerk met collega's waar ik het heel goed mee kan vinden. Verder doe ik af en toe nog een ontwerpklusje. Een aanbouw aan een woning, of iets er bovenop. Zo blijf ik in contact met de praktijk.

Hobby's: ik heb twee oude auto's, een kever en een soort kever. En ik kijk ook graag naar filmpjes over oude raceauto's. Tja, nou ja, dat is het gekke van hobby's, je kunt het niet uitleggen. Hiernaast blijft er nog veel tijd over voor m'n andere hobby, en die heb ik al jaren. 'centraal wonen'. Al heel lang schrijf ik stukjes over centraal wonen in GA en dat doe ik nog steeds met veel plezier. Wat daar in belangrijke mate toe bijdraagt is het plezier dat we hebben op de redactievergaderingen.

De LVCW: Studenten vragen wel eens wat ik doe en waar ik woon, en als ik dan over centraal wonen begin hebben ze daar nooit van gehoord. Wat me op het moment het belangrijkste voor de LVCW lijkt, is publiciteit. Via lespakketten voor scholen of via een voorlichtings campagne bij landelijke woningbouwverenigingen. GA kan daar ook een rol in spelen. We zouden misschien weer eens na moeten gaan waar het blad allemaal naartoe gaat, naar welke bibliotheken of andere organisaties, of op leestafels. Maar dan moeten we wel klaar staan om vragen te beantwoorden, mensen door te verwijzen of consultants te leveren, dat soort dingen.

STELT ZICH VOOR

Eind jaren zeventig las ik in een stukje over groepswonen van een psycholoog, dat volgens hem samenwonen als paar moeilijk is, Alléén wonen moeilijker en in een groep wonen het moeilijkst. Toen dacht ik: niet helemaal mee eens.

Na jaren groepswonen ervaring en gesprekken met allerlei mensen (en kinderen) die centraal wonen komt die tekst vaak terug. Er is wel wat van waar, of niet soms? Maar is dat een bezwaar, dat het moeilijker is? Mij lijkt het er vooral om gaan of je het die MOEITE waard vindt.

Ook hebben we inmiddels meer kennis van voetangels en klemmen (variërend van onwetendheid en vooroordelen bij de buitenwacht tot te hoge verwachtingen bij a. s.bewoners zelf)

Op dit gebied lijkt me van alles te winnen (om een bij deze tijd passende term te gebruiken): Bundelen van krachten (De Federatie) is een sterk punt. Gebruiken en verspreiden van kennis is een doel Kennis blijven uitbreiden door ervaringen met de praktijk van centraal wonen uit te wisselen. Een interessante vraag is dan: hoe kijken volwassen (ex)kinderen die centraal hebben gewoond in hun jeugd tegen wonen aan. Wat kiezen zij voor zichzelf?

En dan is actueel: Verduidelijken - eerst voor onszelf en dan naar buiten- wat verschillen zijn tussen centraal wonen en groepswonen, waar wel of geen (mantel) zorg bij hoort? En wat is zorg dan precies? Gaat het vooral over aandacht, over steun, over service, over activiteiten die concurreren met de huidige belevingseconomie?

Er is een groot gebied dat we al zijn binnengegaan en verder kunnen exploreren. Spannend.

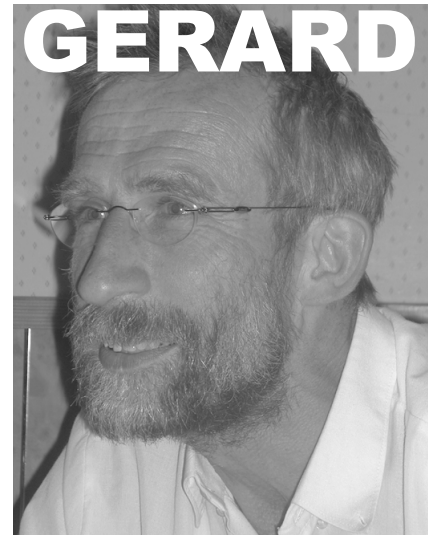
En ik ben Thea Bekkers. Sinds 2 jaar zit ik in het bestuur. Als secretaresse deed ik het hoognodige werk, zoals notuleren en het verzorgen en beantwoorden van de post.

Ik ben erg blij met de aanvulling van het bestuur tot 6 personen. Om met 3 personen al het bestuurswerk te verzorgen is erg lastig en ook niet haalbaar. Met meer is het ook veel leuker. Met de komst van de federatie kan aan het wonen in groepsverband nog meer inhoud worden gegeven. Gezamenlijk kunnen plannen worden uitgewerkt en in groter verband gerealiseerd. Dat noem ik nieuwe uitdagingen!

Ik ben 68 jaar, getrouwd met Kees en woon in Breda in CW het Aardrijk. (52 wooneenheden)

In ons project ben ik, nu ik gepensioneerd ben, vrij actief. Onlangs heb ik samen met enkele anderen een schoonmaakplan ontwikkeld, waarbij iedereen ongeveer 5 keer per jaar anderhalf uur werk doet in de algemene ruimtes. Je kunt zeggen dat alle bewoners dit positief duiden. Ieder tussen 14 en 65 jaar doet zijn taakje. Mensen boven de 65 jaar worden voor het coördineren gevraagd. Het geeft veel voldoening om zo'n plannetje verwezenlijkt te zien, nadat een tijdlang het schoonhouden door de betreffende werkgroepen steeds slechter liep.

En in mijn persoonlijk leven. vind ik het erg prettig om te lezen en nu in de zomer veel te kamperen en te fietsen. Wat is Nederland dan weer mooi!!

Vanaf begin jaren negentig ben ik regelmatig naar ledenvergaderingen van de landelijke vereniging gegaan en ben ik in de loop van de tijd in de lvcw steeds meer actief geworden. Nog steeds vind ik het leuk via ledenbijeenkomsten andere projecten te bezoeken vooral ook door pas de volgende dag terug te gaan naar Groningen.

In 1992 ben ik afgestudeerd in organisatiepsychologie en meteen die zomer drie maanden in mijn eentje wezen fietsen vanuit Groningen naar de Pyreneeën en terug. Een heel mooie fietstocht. Als huis een tent, eten, drinken, fietsen, rusten, mensen tegenkomen, geen benul van wat er in de wereld gebeurt, tijdloos,... Grandioos. Ik kan het iedereen aanraden.

Sinds ik weer thuis ben van mijn "wereldreis" heb ik geen betaalde baan meer gehad. Ook zonder baan had en heb ik genoeg te doen. Naast actief in mijn project en het begeleiden van asielzoekers ben ik in het gastouder-schap gerold. Momenteel heb ik geen officieel gastkind. Wel ben ik bijna dagelijks nauw betrokken bij het wel en wee van mijn buurjongetje Richard.

Sinds november vorig jaar zit ik in het bestuur van de lvcw. Ik hoop dat de lvcw (1) de gelegenheid biedt aan mensen die centraal wonen elkaar te ontmoeten, (2) bereikbaar is voor mensen die advies en informatie over gemeenschappelijk wonen vragen, (3) groepen die centraal willen gaan wonen ondersteunen en begeleiden en (4) aan belangenbehartiging doen naar de politiek en organisatiesop het terrein van de huisvesting.

Hopelijk komen wij elkaar tegen!

De elf (+) stedentocht van Anna Dijkhuis

“Mensen zijn eigenlijk verkeerd ingereden als ze zonder oefening, uit idealisme, met meer gaan samenwonen.”

Kan je aan iemands levensloop al zien of zij een echte woon-deler is? We hebben bij vorige interviews al eens gehoord dat mensen uit redelijk grote gezinnen kwamen en die vanzelfsprekende aanwezigheid van anderen steeds bleven opzoeken. Een mooie start voor een centraal-wonen toekomst, lijkt het. En, hoewel Anna op dit moment niet in een Centraal Wonen project woont, is ze wel opgegroeid in een groot gezin en misschien heeft ze daarom minder moeite om met (passende) anderen samen te wonen. Ook nu, in haar eigen woning, blijft ze daarvan dromen. Aan de hand van een paar vragen begint Anna te vertellen. Al gauw blijkt dat ze niet alleen op verschillende manieren heeft samengewoond, maar ook nog in veel verschillende plaatsen in Nederland. We laten haar verder aan het woord.

Van wonen thuis tot wonen naar heel eigen keuze.

Ik woonde op een heerlijke plek met ouders, drie broers en een zus in een hoekhuis met tuin, bij bos en hei, in Hilversum in een kinderrijke buurt. We hadden een huisje in Ameland en daar mochten vaak vriendinnen mee naar toe.

Met 18 jaar was ik klaar op de MMS en daarna ging ik op voor het staatsexamen HBS-B in Utrecht in een klas met een zeer gevarieerd gezelschap, heel verschillende leeftijden en doelstellingen, zoals bij een staatsexamen het geval is. Wel bijzonder om niet gewoon op school onder gelijkgestemden examen te doen.

Zelf wonen

In die tijd ging ik ook al op kamers, bij een huisarts. Veel veranderingen in een korte tijd dus. Ik wilde gaan studeren en koos voor sociologie, waarmee ik in Rotterdam ben begonnen. Ik was toen al getrouwd en we woonden er midden in het centrum bij de Leuvehaven. Omdat studeren in Amsterdam ons leuker leek zijn we na een jaar richting Amsterdam gegaan. Eerst hebben we ingewoond bij een vriend, later ook met zijn vriendin in Santpoort. Een flat

weliswaar, maar alles kon daar. Er heeft nog een vriendin met man bij ingewoond om daar haar baby te krijgen. Daar leer je heel veel van, zoals: dat je altijd kan inschikken als je het goed met elkaar meent. Een goede en levendige tijd.

Na een paar jaar moest mijn echtgenoot weer naar Rotterdam terug en ik ben meegegaan. We kwamen helaas terecht in Ommeoord, een wijk die nog geheel in het ontwikkelingsstadium was. Stel je eens voor om in een flatgebouw te wonen – dat kon heel gezellig zijn, dat heb ik in Santpoort geleerd – midden in een zandvlakte. Er was helemaal niks. Ik had het liefst in een klein huisje onder de huurwaarde in de binnenstad gewoond.. Ik houd van mensen om me heen en van de stad. En van natuur en bezig zijn in tuin en erf. Iets van die elementen moet in het woonpakket zitten. We besloten tot een compromis. We zochten en vonden een kleine boerderij aan de Belgische grens. Ik reisde van hier naar mijn werk in Delft. In 1970 had ik namelijk mijn studie afgerond met een afstudeeronderzoek(je) over woonsatisfactie in hoog- c.q. laagbouw, daarna ben ik onderzoek gaan doen aan de TH in Delft. Ongeveer 4 jaar later zijn we gescheiden en toen heb ik twee jaar in het gastenhuisje gewoond, dat bij mijn zus achter de boerderij stond, in de buurt van Gouda. Het werd me wel duidelijk dat een mens altijd opvangadressen in zijn leven nodig heeft en/of mensen om haar heen waarbij zij graag is.

Centraal Wonen.

En in Delft maakte ik kennis met het idee van projecten centraal wonen door een voorlichtingsavond die Flip Krabbendam en Cor Langedijk daar hielden. Zij waren met plannen bezig die mij zeer bevielen. Wel leek de realisatie van het project niet erg dichtbij te zijn, en zo lang wilde ik nu ook weer niet bij mijn zus blijven wonen. Uiteindelijk heeft het elf jaar geduurd voordat de woningen in Delft er stonden.

Intussen ben ik op zoek gegaan naar mensen met wie ik samen iets kon gaan ondernemen, en uiteindelijk heb ik met een vriendin een duo-woning gekocht. in De Bilt. Ook daar heb ik weer heel aardig gewoond, totdat we beiden een partner ontmoetten met wie we wilden gaan samenwonen en we ook dichter bij onze werkplek wilden wonen

De volgende woonplaats werd Streefkerk, daar heb ik een aantal jaren in een molen gewoond met een vriend en een aantal jaren hadden we ook in een halve boerderij verderop, in Nieuw Lekkerland. Ons idee was LAT wonen, met allebei een eigen plek. We werkten beiden in Rotterdam en kregen een kind dat we in co-ouderschap hebben opgevoed. We hebben toen met twee andere paren een boerderij gekocht waarin we als groep konden wonen volgens onze ideeën daarover. Dat was een beetje 'Centraal Wonen': in de boerderij zaten we aanvankelijk met zes volwassenen en drie kinderen. In het begin moest alles nog worden geventilerd, nogal een chaotische tijd. Het ideaal was dat iedereen elke zaterdag meedeed met breken en opbouwen. Emancipatoir een erg goed uitgangspunt. Steeds werd er weer een nieuwe kamer afgemaakt. 'Ontginnen' werd dat genoemd. Voor een stel dat een tweede kind verwachtte werd in extra snel tempo een kamer 'ontgonnen' zodat er in bevallen kon worden. Iedere woning had uiteindelijk minimaal tweeënhalf wooneenheid plus eigen keuken. Voor gezamenlijk gebruik was er een leefkeuken met bar, een wasmachineruimte, een badkamer en twee douches en twee W.C.'s.

Heerlijk voor kinderen?

Vooraf voor de kinderen was het een levendig geheel; voor sommige ouders wel eens wat te levendig. Maar het was ook praktisch en dat was de bedoeling. Kinderen werden

uit school opgevangen en konden mee eten indien nodig, want op weekdagen werd bij toerbeurt gekookt door één van de volwassenen en gemeenschappelijk gegeten. Kinderen werden op een gegeven moment een eigen macht. Als ouder hoefde je alleen als je kookbeurt had ook zelf aanwezig te zijn, en kinderen weten wel hoe ze dat moeten gebruiken. Ook daar kon je weer veel van leren.

De kleuterschool in het dorp was erg leuk, maar later was de dorpschool niet zo'n succes, dus mijn dochter ging uiteindelijk naar de Jenaplan school in Gorkum. Na zeven jaar woongroep ben ik daar ook gaan wonen. Toen onze dochter zelfstandig ging wonen in Rotterdam ben ik naar Utrecht verhuisd. Het vinden van een geschikt huis was niet gemakkelijk. Eerst zochten we met een groep mensen, maar in die tijd stonden geschikte huizen maar heel kort te koop en lukte het niet om snel een besluit te nemen. Ik heb nog een tijdje in een caravan gewoond in het prachtige Hollandsche Rading en een jaar met een vriendin en haar twee kinderen en tenslotte heb ik het huis waar ik nu – alleen - woon gekocht. In Utrecht. Maar het is wel de bedoeling op termijn weer met een groep te gaan wonen. Met een paar mensen zijn we een nieuw project aan het voorbereiden. Met mensen met groepswoonervaring en ongeveer dezelfde doelstellingen. Wonen met meer mensen, waarbij de moderne behoefte aan goede ruimten voor jezelf serieus wordt genomen.

SAMENWONEN

Anna heeft veel mensen en groepen begeleid in het proces van en voorbereiding op samenwonen. Dat betekent in feite dat ze ook bij groepen is gehaald als het niet gemakkelijk meer was. Als er al conflicten waren die mensen niet meer zelf kunnen oplossen en als deelnemers soms stevig gefrustreerd zijn. 'Als algemene ervaring kan je stellen dat mensen vaak te hoge verwachtingen hebben. Eigenlijk zouden ze met meer realistische verwachtingen over wat er mogelijk is en wat mensen kunnen aan het samenwonen moeten beginnen. In Delft werd bijvoorbeeld niet alleen aan nieuwelingen gevraagd: wat verwacht je van CW? maar ook: wat verwacht je van jezelf? Mensen zijn eigenlijk verkeerd ingereden, we hebben bijna allemaal alleen ervaring

met een of andere vorm van wonen als gezin, dat zijn we gewend.

Meer betrokkenheid nodig

Als je met mensen wilt samenwonen houdt dat in dat je meer op elkaar betrokken moet zijn dan in deze tijd normaal gevonden wordt, ook in de dagelijkse omgang. Het volstaat niet om een collectieve ruimte te bouwen in een flat om het 'isolement' op te lossen. Het is zo onprofessioneel als woningbouwcorporaties dat weer eens als nieuw idee brengen. Ik wist altijd al wel dat je daar meer voor moest doen. Ik dacht vroeger dat de kwaliteit van een project het belangrijkste was, als het maar goed was ontworpen. Als er veel goede projecten met gemeenschappelijkheid zouden worden aangeboden, dan kiezen veel mensen voor groepswoonwonen dacht ik, omdat het een reëel alternatief is voor flats of rijtjeshuizen. Daar ben ik wel genuanceerder over gaan denken tijdens de begeleidingspraktijk.

Begeleiding

Die ervaring met begeleiding is begonnen in 1980, op de Academie van Bouwkunst te Rotterdam, waar een groep van dertig idealistische volwassenen en tien kinderen zich met deze vraag meldt: een woonproject te ontwikkelen, zonder standaard plattegronden, waarin alleen woon- en slaapruiden privé zouden zijn En alles moest binnendoor bereikbaar zijn. Het project is in 1983 gebouwd en nog altijd bewoond. Als docent heb ik dit zogenaamde Kaskoproject begeleid, studenten architectuur hebben een ontwerp gemaakt en later is dat ook via een formele opdracht door studenten gebouwd Participatie

Er is een woonprogramma bij ontwikkeld met consensus besluitvorming. Een van de studenten werkte bij een architectenbureau, dat officieel de opdrachtgever werd. Later heb ik samen met een agoge een sociaal programma ontworpen om het wonen voor te bereiden en te helpen kiezen: wie woont waar. Van dit eerste participatiemodel worden volgens mij nog onderdelen gebruikt, zoals het beginnen met droombeelden en met basis (ruimte)schema's voor gemeenschappelijkheid. Het gaat erom dat iedereen zich in een besluit moet kunnen vinden.

Definitie

Met de Kooperatieve Vereniging 'De beweging' waarin twee architecten, een agoog en ik zitting hadden, hebben wij woonprogramma's gemaakt met onder meer CW Vlaardingen, CW Leiden Gerestraat en een aantal Haagse woongroepen. Als definitie van groepswonen werd aangehouden: minstens drie volwassenen, al dan niet met kinderen, die gezamenlijk een deel van een huishouden voeren en onder één dak wonen. Van deze manier van werken heb ik ook verslag gedaan, onder meer in 'Een andere steen in de muur', over het Kascoproject. Gewoon Anders hield af en toe voordrachten op verzoek voor allerlei groepen. Met het Dienstencentrum Rotterdam kreeg ik voor het eerst te maken met groepswonen van ouderen. Een oude jeneverfabriek in Rotterdam Schiemond werd ingericht als Dienstencentrum beneden met daarboven vier groepswoningen. Een ervan werd begeleid door Humanitas. Het bleek ingewikkeld om uit te leggen dat 'gewoon'groepswonen iets heel anders is dan begeleid wonen. Voor twee echtparen die bewust voor groepswonen kozen betekende het een grote belasting en teleurstelling dat zij opeens groepsgenoten bleken te hebben die niet zelfstandig konden wonen, omdat zij ernstig in de war waren. Redenen voor hen om uit het project te vertrekken, wat het einde van dit groepswonen experiment voor zelfstandige ouderen inluide. Ook Humanitas moest nog leren dat een groepswonen project niet kan draaien, zonder dat er een democratisch gekozen vorm van zelfbeheer is. En zonder dat mensen zelf zeggenschap hebben over met wie zij in een groep wonen.

Risico's

Groepen die langer bestaan, veranderen. Er komen nieuwe mensen bij, kinderen groeien op, de starters worden ouder. En de maatschappij verandert. De vraag wordt dan: mag (of moet) je oorspronkelijke doelen in het oog houden, welke veranderingen willen nieuwe mensen, wat willen kinderen als ze ouder worden. Kinderen van 4 jaar hebben iets heel anders nodig dan die van 14. En ze hebben een heel andere inbreng. De vraag is dan: ben je bereid om over dat soort onderwerpen rustig met elkaar in overleg te gaan? Tijden en omstandigheden veranderen steeds, dat blijft gebeuren door alle levensfasen heen. Kortom: hoe kun je met elkaar tot een nieuwe overeenstemming komen en een fijne woonsfeer behouden? Het werkt niet als mensen het eerste, oude idee te star willen vasthouden. Een groot risico, ook voor beginnende groepen, is een woningbouwvereniging die plompverloren woningen verhuurt als het project niet vol dreigt te komen of bij leegstand is. Dan heb je opeens burens die niets weten van Centraal Wonen en dat ook helemaal niet willen.

Trots op CW

Als consulent vanuit de Landelijke Vereniging is mijn motto: Er is reden om trots zijn op centraal wonen projecten, op je eigen project, je hebt iets te bieden, ook aan de samenleving. Als je dat niet zo voelt, is het tijd om wat te ondernemen. Als je daar een bijdrage aan kunt leveren, is het consulentenschap geslaagd'

AK

H I P

Er is iets nieuws...iets heel modieus! Echt iets voor jonge mensen...of nee, een mix, van jong en oud! Heel spannend en sociaal en het heet: GROEPSWONEN!

De afgelopen tijd hebben heel wat bladen het groepswonen (her-)ontdekt. In GGG konden we al eerder lezen dat (jong, snel, werkend) Carp* een leuk stuk schreef over wonen in groepen.

Onder andere CW Katerstraat en CW Delft hadden de eer met glossy foto's in (jong, vrouw, hip) MarieClair te mogen staan.

Ook Viva besteed aandacht aan de voor en tegens van een woongroep

Waarom het in eens weer zo hip is? In MarieClair vergelijkt groepswonen met "Friends" (t.v. serie over groepje trendy, jonge mensen die de deur bij elkaar plat lopen)

Viva wil graag weten of daar geen relaties van komen, met al die jonge mensen in zo'n leuk huis. Reactie van een bewoner uit de "Haniahof" in Leeuwarden: We hebben maar 1 regel. Niet Neuken In De Keuken!

1 opmerking hadden alle artikelen gemeen: gezellig, sociaal bewogen, maar vooral niet te "commune"!

Zullen we Gewoon Anders dan maar "restylen" tot een glossy salontafel magazine? Zodat we dit hippe blad in onze nog hippere gezamenlijke ruimtes op de o zo modieuze eettafel kunnen laten slingeren?

Het Hallehuis bestaat 20 jaar.

Gewoon

Met de naam 'Gewoon Anders', wil de redactie aangeven dat centraal wonen een gewone woonvorm is, alleen een beetje anders.

Maar als een rijtjeswoning 20 jaar bestaat, of een woonerf in een nieuwbouwwijk, dan is dat zo gewoon, dat er geen aandacht aan wordt besteed. Als het gaat om een centraal wonen project, dan wordt er feest gevierd. Zo gewoon is centraal wonen dus ook weer niet.

Anders

Centraal Wonen is anders, nog steeds, maar anders anders dan twintig jaar geleden. Toen werden collectieve woonvormen gezien als deel van een bredere maatschappelijke verandering die ook zou moeten gaan in de richting van meer collectiviteit. Een verandering die meer ontplooiingskansen zou bieden dan het 'ieder voor zich' model van de bestaande maatschappij. Centraal Wonen was voor wereldverbeteraars.

Maar onder leiding van Reagan en Thatcher, in Nederland bijgestaan door onze eigen Lubbers (ja, die), veranderde dit maatschappelijke ideaal. De wereld hoefde eigenlijk niet verbeterd te worden. Als je jezelf wilde ontplooiën kon dat heus wel. Yuppen gaven het goede voorbeeld.

Niet dat centraal woners dit nu allemaal geloofden, maar het idee dat een collectieve woonvorm als centraal wonen deel uitmaakte, en de aanzet vormde van een grotere maatschappelijke verandering, verdween. Centraal Wonen werd 'ook' een manier van wonen. Gewoon, maar dan anders.

Dit heeft er uiteindelijk toe geleid dat Centraal Wonen een 'life style' is geworden, voor iedereen, en daarom hoeven we niet verbaasd te zijn als de 'Metro' of de 'Marie Claire' aandacht besteden aan deze woonvorm.

Vergrijzen, voortplanten of jong blijven

In twintig jaar kan veel veranderen. Niet alleen wat maatschappelijke idealen betreft, maar ook wat de bewonerssamenstelling betreft. Deze zomer bezocht ik een wooncollectief in Oostenrijk, en daar woonden bijna

iedereen nog die er 20 jaar geleden was gaan wonen. Alleen de kinderen waren uit huis gegaan. In dit project is hard op weg naar de vergrijzing. In Centraal Wonen Hilversum woont nog steeds jong en oud door elkaar. Er zijn misschien wat meer ouderen, maar er zijn nog steeds, of beter gezegd opnieuw, kleine kinderen. De bewonerssamenstelling is ongeveer gelijk gebleven. In Delft is het weer

discussie over, maar het kurkparket heeft het goed uitgehouden'. En natuurlijk de talloze malen dat oud bewoners elkaar in de armen vielen. 'Hoe is het met jou, wat doe je tegenwoordig', 'Heb jij nog wel eens wat gehoord van...? En 'hoe heette die man ook alweer die boven jullie woonde toch ook alweer?'

En dan de feestelijkheden die dankzij het heerlijke nazomerweer geheel tot

Ik vond het helemaal niks, het idee van een feest. En ik bedacht me, dat ik altijd nog op het laatst een reisje Kreta zou kunnen boeken. Dat deed ik niet.

Ik was er, 4 september. En voelde me een rijk mens. Maandagochtend, 6 september, twee dagen na het feest. Ik zie mijn groepsgenoot Caren koffie drinken in de tuin met Gwen van twee en Silver van 1 jaar om zich heen. Beiden hier geboren. Ik voel me een rijk mens.

Mijn dochter van zestien (hier geboren en getogen) heeft op de avond van 4 september keihard, indrukwekkend neergezet wat Centraal Wonen ook is; ze maakte een 10 minuten durende voorstelling, in script voorbereid, waar slechts 10 mensen tegelijk naar konden kijken. Acht kinderen zetten in totaaltheatervorm neer, wat afscheid nemen met je kan doen. De inhoud van de voorstelling was mede gemaakt door alle kinderen. We stonden in een tussenhalletje tegen elkaar aan, gepropt, te kijken. Licht geluid, ruimte, tekst en timing, alles was perfect. Zij gingen. Elke keer weer. Zij gingen en ik bleef. En nooit, nooit heb ik er een uitgezwaaid. Goed gedag gezegd. Vaarwel gewoven. Steeds gingen zij, onopgemerkt. Ik ik bleef. Met opgevolde gaten en nieuwe mensen. Alsmar weer. De oude haast vergeten. Menigeen pinkte een traan weg. Ik ook.

Voel me..... een rijk mens.

andere gelopen, daar zijn de kinderen die er aanvankelijk woonden ook uit huis gegaan, maar hun ouders zijn er niet blijven wonen. In de afgelopen twintig jaar wonen er voornamelijk mensen tussen de 25 en 35 jaar. Drie manieren om de tijd door te komen. Vergrijzen, voortplanten of jong blijven. Voer voor sociologen.

Feestelijkheden

Hoe de tijd haar sporen heeft nagelaten in het Amersfoortse Hallehuis kun je lezen in het 'kader'. De viering was in elk geval heel geslaagd. Er waren veel oud bewoners aanwezig, en wat opviel waren hun nostalgische opmerkingen. 'Daar was m'n kamertje', 'Daar rookten we altijd stiekem', 'Daar heb ik nog gewoond', 'Dit zijn nog dezelfde stoelen, en op een daarvan moet aan de onderkant nog mijn naam staan', 'Daar was heel wat

hun recht kwamen. Zang, dans en toneelspel, een verpletterende maaltijd in de tuin en het aansluitende feest, dat weer werd opgeluisterd werd met verschillende optredens.

Over 20 jaar

Hoe zal het zijn bij het feest over nog eens 20 jaar? Heeft het life-style denken doorgezet? Zijn er nieuwe wereldverbeteraars opgestaan? Is het project vergrijsd, wonen er nog kinderen of is de populatie jong gebleven? En zal er nog wel een feest zijn? Of is er dan juist aan de overkant feest, in de gezinswoningen, om te vieren dat er nog steeds gezinswoningen bestaan.

FK

G**G****G**

Het ecologisch-cultureel dorp i.o. in Almere - zie ook GA nr 89 - heeft als voorlopige naam

“Alminde”

gekozen.

De plannen van de woon-werkgemeenschap zijn om vijftig units te bouwen, zelfbouw of cascobouw. Architecten, beeldhouwers, plannenmakers, bouwers en fantasten met concrete ideeën voor een onderdeel van het te bouwen dorp of voor het geheel kunnen zich nog melden.

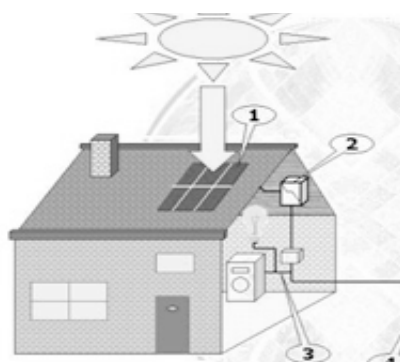
Bel Petra Grutzner, 020-4974012, e-mail grutzner@hetnet.nl

De Hobbitstee 35 jaar

Eind jaren 60 zei een groep jonge mensen de stad vaarwel om in Wapserveen (ligt bij Steenwijk) een zelfvoorzienend leven op te bouwen. In een vervallen boerderij werd een woongemeenschap opgericht, de Hobbitstee, die uitging van idealen als harmonie met elkaar en met de natuur.

Het jubileum is eind augustus gevierd met een open dag en een symposium. Centrale thema's zijn duurzaamheid, geweldloosheid, spiritualiteit, politiek en kunst.

Zonnepanelen

In het blad ZOZ lazen we dat er ook in het tweedehandse circuit zonnepanelen worden aangeboden, soms zelfs splinternieuwe ten aantrekkelijke prijzen. Tips zijn te vinden op hun website www.omslag.nl/wonen in de rubriek 'ecologisch bouwen en wonen'.

In september maakt het ministerie van VROM bekend hoe de subsidieregeling eruit zal gaan zien.

Het Luchtkasteel

in Kain, bij Doornik in België, heeft vele gastenkamers 'in originele staat', dat wil zeggen dat het comfort te wensen overlaat. Maar, zo schrijven zij in hun nieuwsbrief, gelukkig is er wel al de heerlijke tuin, het lekkere eten, het gemoedelijke onthaal, het fascinerende gebouw, de babbels met bewoners, het kijkje in en proefje van het Luchtkasteel .....dat maakt veel goed.

Er wordt druk gewerkt aan een badkamer met lemen wanden en afgewerkt met tadelact. In een volgende GA zullen we hierop terugkomen.

Woongroep in boerderij te Heemskerk

heeft per 1 juni 2005 woonruimte vrij voor 1-2 personen Liefst 30+, ongeveer 600.- p.m. inclusief. Informatie: wvheemshof@xs4all.nl tel 0251-245265.

WOONGROEPEN WINKELS

Amsterdam

ASW (Amsterdams Steunpunt Wonen)
Nieuwe-zijds Voorburgwal 32, 1012 RZ Amsterdam
tel. 020-5230130

Groningen

Steunpunt Huren Groningen
Naberpassage 17, 9712 JV Groningen
tel. 050 3141349 fax. 050 312614
e-mail cees@steunpunthuren.nl www.steunpunthuren.nl

Leeuwarden

PEL/KKW (koordinatiepunt kollektief wonen)
postbus 939, 8901 BG Leeuwarden
tel. 058 2671636

Leiden

Informatiepunt gemeenschappelijk wonen
P/A CW Leiden & omg.
postbus 730, 2300 AS Leiden
tel. 071 5121554

Rotterdam

Woongroepenwinkel Rotterdam
Overblaak 94, 3011 MH Rotterdam
geopend dinsdag en donderdag 14.00-16.00
tel. 010 4674495 fax. 010 2652706
e-mail info@woongroepenwinkel.nl www.woongroepenwinkel.nl

Tilburg

Federatie v. woonverenigingen tilburg
van bijlandstraat 65, 5046 MB tilburg tel.013 5350479

DIVERSEN

Amsterdam

St. MW2 Sarphatikade 7, 1017 WV Amsterdam tel. 020 5312091
e-mail mw2@ecodorp.nl www.ecodorp.nl

Driebergen

Elim
(informatie diverse christelijke woonwerkgemeenschappen i/h
land)
Bergweg 7, 3941 RA Doorn tel. 0343 417064

Den Bosch

Het Verband/De Maalstroom (Federatie van o.a.
woonwerkprojecten)
Begijnenstraat 34, 6511WP Nijmegen tel. 024 32317810

Utrecht

De Verandering
Lauwerecht 55, 3515 GN Utrecht
www.deverandering.com

LVGO (landelijke vereniging groepswonen ouderen)

Korte Elisabethstraat 13, 3511 JG Utrecht
tel. 030 2318222 (9.30-13.00 uur)
bezoek na telefonisch afspraak.
e-mail lvgo@planet.nl
Publicatie: Oud&Wijs (6x per jaar)

SEV (Stuurgroep Experimenten Volkshuisvesting)
Postbus 1878, 3000 BW Rotterdam tel. 010 4130935
Publicatie "Het Experiment" (4x per jaar, gratis)

Huis in egen Hand

Kapel straat 42, 4817 NZ Breda tel.076 5811740

Nederlandse Woonbond

Nieuwe Achtergracht 17, 1018 XV Amsterdam
tel. 020 5517700 fax. 020 5517799
e-mail info@woonbond.nl
publicaties Huurwijzer En Woonbondig

Laagland Advies

Heiligenbergweg 113, 3816 AJ Amersfoort
tel. 033 4724224 fax. 033 4751496

Ministerie van VROM

Postbus 30942, 2500GX Den Haag tel. 070 3393939
distributie centrum Leiden tel.071 352500

Ministerie van VWS (volksgezondheid, welzijn en sport)

postbus 5406, 2280 HK Rijswijk tel.070 3407911

Notaristelefoon (alg. info kopen huis enz.)

tel.0703469393

RAVO (Raad voor de Volkshuisvesting)

postbus 30946, 2500 GX Den Haag tel.070 3738888

Stichting STUT consult

Dominicanen straat 107, 6521 KB Nijmegen
tel.024 32422474 10.00-16.00
e-mail info @stut-consult.nl www.stut-consult.nl

Steunpunt Leefgemeenschappen Nederland

leefgemeenschappen@worldonline.nl

Voorlichtingscentra

Betreffende o.a. bouwen & wonen

De kleine Aarde

postbus 151, 5280 AD Boxtel tel. 0411 684921 fax. 0411 683407
publicatie De Kleine Aarde (4x per jaar)

Ecolonia

Vuurlaan 15, 2408 NA Alpen ad Rijn tel. 0172 491199

VIBA Expo

postbus 772, 5201AT Den Bosch tel. 073 6216943

Koepel van Woningbouwverenigingen

AEDES vereniging van woning corporaties
Olympia 1, 1213 NS Hilversum
postbus 11, 1200 AP Hilversum
tel 035 6268200

AANGESLOTEN CW PROJECTEN

De kodes tussen haken: **Nb=Nieuwbouw, Ob=Oudbouw, H=Huurwoningen, K=Koopwoningen, HK=Huur- en koopwoningen.**

Het getal geeft het aantal woningen aan (i.p.v. een getal kan er ook de aanduiding "**Wg**"=**Woongroep** staan). Jaartal is startjaar van projekt. Projecten aangeduid met* zijn in voorbereiding.

Wijzigen graag doorgeven aan info@lvcw.nl

Alkmaar

C.W. De Rups [Nb H 9 1983]
Harpoenstraat 1, 1825 LD, Alkmaar
info: Wim Grapendaal, tel: 072-5618482 email: grap.wit@hccnet.nl

C.W. De Regenboog [Nb H 40 1986]
Elzasstraat 39, 1827 BV, Alkmaar, tel. 072-5620770
info: Gerard Eggerding, tel: 072-5629444 email: gerardeggerding@freeler.nl

Alphen a/d Rijn

C.W. Alphen a/d Rijn [Nb H 30 1995]
Zeelandstraat 26, 2408 GJ, Alphen a/d Rijn
info: Annemarie Kooy, tel: 0172-495244 email: a.kooij@hetnet.nl

Amersfoort

C.W. Het Hallehuis [Nb H 33 1984]
Sandenburg 20, 3813 LX, Amersfoort, tel. 033-4805668/4621899
info: Antoon Grunefeld, tel: 033-4808494
website: www.hallehuis.net, email: info@hallehuis.net

C.W. Woonvorm van de Toekomst [Nb HK 61 1993]
Hof der Toekomst 29, 3823 HX, Amersfoort, tel. 033-4564015/4570233
info: tel: woonruimte: 033-4562778/4563005/4559282
website: www.wvdt.nl, email: fbardoel@uwnet.nl

Amstelveen

C.W. Amstelveen [Nb H 36 1993]
Suze Groeneweglaan 69, 1183 EK, Amstelveen, tel. 020-4560254
info: J. Kenter, tel: 020-3457917
website: home.zonnet.nl/cw.amstelveen/

Apeldoorn

C.W. 't Vierschaar [Nb H 25 1984]
Magistratenveld 613, 7327 LK, Apeldoorn, tel. 055-5415569
info: Monique Kapel, tel: 055-5331986
website: www.cwapeldoorn.nl, email: info@cwapeldoorn.nl

Breda

C.W. Het Aardrijk [Nb H 52 1988]
Aardrijk 103 A, 4824 BT, Breda, tel. 076-424207
info: Kees Bekkers, tel: 076-5424846
website: www.aardrijk.nl, email: info@aardrijk.nl

Capelle a/d IJssel

C.W. De Bonvivant [Nb H 50 1990]
Bonnevanten 45, 2907 NA, Capelle a/d IJssel, tel. 010-4519907
info: Jacqueline Stoele
website: bonvivant.op.het.net, email: info@bonvivant.cistron.nl

Delft

C.W. Delft [Nb H 80 1981]
Fuutlaan 166, 2623 MS, Delft, tel. 015-2617724
info: Rosa Verhoeff, tel: 015-2577729
website: www.cwdelft.nl, email: info@cwdelft.nl

Den Haag

C.W. Katerstraat [Nb H 31 1986]
Katerstraat 41, 2512 CD, Den Haag
info: Paula Vlietstra, tel: 070-3646581
website: www.cw-katerstraat.nl, email: info@cw-katerstraat.nl

C.W. Houtwijk [Nb H 49 1984]

Albert Schweitzerlaan 24 B, 2552 PK, Den Haag
info: Dientje van Tilburg, tel: 070-3972329
website: www.cwhoutwijk.nl, email: info@cwhoutwijk.nl

Deventer

V.E.G.W.D. 'Het Zandgoed' [Nb K 10]
Lange Zandstraat 191, 7412 CG, Deventer
info: Marjolein Fransen, tel: 0570-615695
C.W. Deventer [Nb H 32]
J.D. Huibersstraat 10, 7412 JR, Deventer
info: Maria Karsten, tel: 0570-610406
website: www.centraal-wonen-deventer.nl

Driebergen

*E.C.W.D. Ecologisch C.W. Driebergen [20]
Bosstraat 33, 3971 XA, Driebergen, tel. 0343-521348
info: Mine de Ranitz email: ecwd@hetnet.nl

Eindhoven

C.W. Strijp [Nb H 21]
St. Severusstraat 26L, 5616 NZ, Eindhoven
website: www.cws.lvcw.nl, email: info@cws.lvcw.nl

C.W. Lismortel [Nb H 62 1983]
Tourslaan 18, 5627 KX, Eindhoven
info: Mattie Wethlij, tel: 040-2426833
website: www.cwl.lvcw.nl, email: info@cwl.antenna.nl

Enschede

*C.W. Enschede [H]
Lippenkerkstraat 167, 7511 CX, Enschede, tel. 053-4319871

Haarlem

C.W. Drielandenhuis [Nb H 39 1986]
Drielandenhoek 6, 2034 LV, Haarlem, tel. 023-5364783
website: oege.ie.hva.nl/~appers02/cw.html, email: drielandenhuis7@zonnet.nl

C.W. Romolenpolder [Nb 47 1992]
Venkelstraat 25, 2034 MT, Haarlem, tel. 023-5365198
website: www.cw-romolenpolder.tmfweb.nl, email: info@cw-romolenpolder.tmfweb.nl

Heemskerk

C.W. Heemshof [K 6 1977]
Oosterweg 2 C, 1968 KN, Heemskerk
info: Lambert Koppers, tel: 0251-245265 email: lkoppers@hotmail.com

Hilversum

C.W. de Meent [Nb H 50 1977]
Wandelmeent 42, 1218 CP, Hilversum
info: Judith Kortland, tel: 035-6919401
email: jxkortland@chello.nl

Hoorn

C.W. Aurijn [Nb H 9 1987]
Roodborstje 8, 1628 CT, Hoorn, tel. 02290-49782
info: Marjo Goedhart, tel: 0229-244895

Huis Ter Heide
C.W. Dinslo [Nb H 23]
K. Alfrinkhof 39, 3712 DD, Huis Ter Heide

Kerkrade

C.W. Kerkrade [Nb H 8 1988]
Vinkerstraat 98, 6464 GM, Kerkrade, tel. 045-5455428

Leeuwarden

C.W. Circa [Nb H 7 1988]
Schoolstraat 9 - F, 8911 BH, Leeuwarden
info: tel: 058-2513626
email: a.arnold@chello.nl

Leiden

C.W. de stadsOase [Nb H 37 1986]
Gortestraat 37, 2311 MS, Leiden

C.W. Stevenshof [Nb H 15 1988]
Joke Smitstraat 22, 2331 MA, Leiden
info: Myriam Landard, tel: 071-5321134
website: home.hccnet.nl/hsmi.5/cwstevenshof,
email: heuven@nhn.leiden.univ.nl

Maastricht

*C.W. Maastricht [Nb 12 2004]
info: Han de Jong, Vinkerstraat 104, 6464 GM Kerkrade,
tel: 045-5455428
email: handejong@hetnet.nl

Nieuwegein

G.W. Nieuwegein [Nb H 160 1982]
Bedumerschans 2, 3432 TC, Nieuwegein, tel. 030-6060985
website: gwwebsite.com, email: wiscie@gwwebsite.com

Nijmegen

De Raat, vereniging voor centraal wonen
p/a Kastanjehof 31, 6533 BX, Nijmegen
info: Teun Stekelenburg, tel: 024-3567249
email: teunvanstekelenburg@zonnet.nl

C.W. Kastanjehof [Nb 65]
Kastanjehof 46, 6533 BX, Nijmegen
website: home.hetnet.nl/~cwpk, email: cwpk@chello.nl

C.W. Opaalstraat [Nb H 49]
Opaalstraat 188, 6534 XP, Nijmegen, tel. 024-3555460
website: home.hccnet.nl/karel.sauer

Oegstgeest

C.W. Anna Bijnhof [Nb HK 13 1987]
Anna Bijnsplantsoen 1, 2343 JT, Oegstgeest, tel. 071-173622

Purmerend

W.K. Purmerend [Nb HK 71 1985]
Postbus 262, 1440 AG, Purmerend, tel. 0299-435245
info: Tjitske Hiemstra, tel: 0299-426389
website: www.woonkollektiefpurmerend.nl, email:
wkp.info@freeler.nl

Riemst-Membruggen
*Vierkantshoeve [5]
Dorpsstraat 79, B-3770, Riemst-Membruggen
info: tel: 0032-12 747988

Rotterdam

C.W. De Banier [Nb H 52 1980]
Banierstraat 2 A, 3032 PH, Rotterdam, tel. 010-4666535
info: Borut Kocar, tel: 010-2650082

Spijkensisse

C.W. Spijkensisse [Nb H 24 1981]
Toekanshoek 6, 3201 PJ, Spijkensisse, tel. 0181-611278

Tilburg

C.W. De Meenthe [Nb K 20 1981]
De Meenthe 20, 5012 TH, Tilburg, tel. 013-555654
Woonvereniging Stationsstraat 32 [K]
Stationsstraat 32, 5038 ED, Tilburg, tel. 013-350218

Utrecht

C.W. Klopvaart [Nb H 80 1984]
Cubadreef 4 - J, 3563 HH, Utrecht, tel. 030-2630401
website: www.klopvaart.nl

Vlaardingen

C.W. De Pionier [Nb H 24 1987]
Karel Doormanhof GR, 3134 CW, Vlaardingen, tel. 010-4341772
website: www.centraalwonen.org, email:
c.vanderhout@softhome.net

Voorburg

C.W. Voorburg [Nb H 31 1988]
Veurselaan 65, 2272 AP, Voorburg
website: www.cwvoorburg.nl, email: info@cwvoorburg.nl

Wageningen

C.W. Het Punt [Nb H 46 1985]
Leeuwerikswede 144, 6708 LN, Wageningen
C.W. 't Binnenveld [Nb H 39 1990]
Joh. Buziastraat 59, 6708 NR, Wageningen, tel. 0317-422677

Westervoort

C.W. Westervoort [Nb H 26 1985]
Lange Griet 42, 6932 MG, Westervoort, tel. 026-3115383
website: www.lvcw.nl/cwwoort, email:
cwwestervoort@hotmail.com

Zaandam

C.W. I Zaandam [Nb H 11 1985]
Ds. M.L. Kingweg 232, 1504 DH, Zaandam
info: Mira Jongejan, tel: 075-6141812

Zutphen

*Woonderij Eos [Nb]
M. Klompélaan 32, 7207 KA, Zutphen

Zwolle

C.W. Zwolle [Nb H 35 1985]
Rijnlaan 217, 8032 MX, Zwolle
website: www.lvcw.nl/cwzwolle

VERENIGINGSBURO LVCW

Korte Elisabethstraat 13
3511 JG Utrecht (Bezoek alleen na afspraak)

tel.030 2612585

internet: www.lvcw.nl

e-mail: info@lvcw.nl

LVCW-netwerk bij: nieuws.antenna.nl

Leden kunnen toegang aanvragen bij peter@antenna.nl

LIDMAATSCHAP

Projecten kunnen collectief lid worden van de LVCW voor 5,- per woning/wooneenheid per jaar. Iedere groeps-delnemer heeft dezelfde rechten als een individueel LVCW-lid. Het individuele lidmaatschap (incl. abonnement op "Gewoon Anders") kost 11.50 per jaar. Het Giro nummer van de LVCW is 2015796. Het lidmaatschap voor initiatief groepen kost 2,50 per huishouden. Startende groepen kunnen, voordat ze lid worden, een informatie pakket aanvragen.

Voor woongroepzoekende zijn er 'vakatures' in de projecten op de internetsite van de LVCW te vinden

BESTUUR

Federatie bestuur
Anna Dijkhuis Utrecht

Voorzitter
Flip Krabbendam Delft

Penningmeester
Gerard Koning Groningen

Hulp secretaresse
Hanneke Verdonk Purmerend

Federatie bestuur / Webmaster
Peter Bakker Eindhoven

secretaresse
Thea Bekkers Breda

WERKGROEPEN

Thema's & Landelijke vergaderingen:
(Coördinatie) LVCW deskundigen-netwerk
Angelique Hendriks (Amersfoort)
Herman Geerts (Tilburg)
Marion Goes (Rotterdam)
Peter Bakker (Eindhoven)
Werkgroepadres, Tourslaan 18, 4527 KC Eindhoven

Boeken en folders

Algemene CW
informatiefolder (gratis)

LVCW video
VHS, 20 min.
rondleiding door en ervaringen van projecten (koop 20,- huur 6,-)

Ter inzage (o.a.)
*Woongemeenschappelijk'
*ABC voor (startende woongroepen)
*Subsidie wijzer duurzaam bouwen'
*Koop/eigendom flatwoning (appartementenrecht)
*Het besturen van stichtingen en verenigingen
*Centraal Wonen in beeld' deel 1

Te koop
'Centraal Wonen in beeld' deel 2 (aanbieding 1,25)

'Centraal Wonen in beeld' deel3 (10,00)

'Centraal Wonen Nederland'
B.Kesler (16,00)

'De gevolgen van het huurbeleid voor CW projecten'
R.Panneman (leden 6,00, niet- leden 9,00)

Diversen
Koffie-/theekopjes met CW logo en opschrift "LVCW" (2,75 p/s)

'Peet-Jon' verjaardagskallender (4,50)

LVCW affiches (0.60 op A3, 2,00 op A2 formaat)

Te huur
*Diaserie over centraal wonen
*Oudere video (VHS) over centraal wonen
*De CW vlag (ook te gebruiken als spandoek)

Borgsom voor de drie bovengenoemde items is 50,00
Leenvergoeding (leden 1,20, voor niet leden 4,50)

Het spel 'Luchtkastelen'
Rollenspel (nadruk op leren onderhandelen met instanties) is te huur voor 45,00
Begeleiding van het spel kost 150,00 per dagdeel (minimaal 2 dagdelen) + reiskosten spelleider.
Het verdient aanbeveling van tevoren na te gaan of er een betrokken woningbouwstichting en/of gemeenten (eventueel via sociale vernieuwingsgelden) financieel wil(len) bijspringen.

Voor mensen in Amsterdam of omgeving is het handig te informeren bij het ASW (zie adressen) Het ASW heeft i.s.m. de Volkshogeschool te Bergen aan Zee, een cursus programma "Woongroepen in Zicht" beschikbaar voor initiatief groepen.

Prijzen zijn, tenzij anders vermeld, excl. portokosten.
giro LVCW 2015796 t.n.v. LVCW Utrecht

oeps! foutje!

De foto op pag. 9 van het vorige nr. hoort nog bij het stukje CW-Huizen Exit van GA "ongenummerd", oftewel nr 89. In het midden van de foto staat Dolien Buys, die de reunie organiseerde.

En: De zonnepanelen van de foto op blz. 7 van GA 90 staan op de boerderij Heemshof in Heemskerk.

En als 1 van jullie nog iets gekk ziet, wel zeggen hoor!!!

foutje@e-lois.net

LOGEERNETWERK VOOR LVCW LEDEN

De aangeboden logeermogelijkheden zijn bedoeld voor inwoners van CW (en andere aanverwante woonprojecten) Willekeurige lezers van die blad die een goedkoop vakantie adresje zoeken moeten wij helaas teleurstellen!

We hebben besloten de prijzen te verwijderen. Van vele waren ze niet meer up to date of zelfs nog in guldens. Wijzigingen doorgeven aan gewoonanders@e-lois.net

CW-Woonvorm van de Toekomst, Amersfoort: Drie 2 persoons kamers, kookgelegenheid aanwezig, zelf linnengoed meenemen. Reserveren bij Fien Bardoel, Hof der Toekomst 45, 3823HX Amersfoort, tel. 033 4564015

CW-'t Vierschaar, Apeldoorn: Een kamer met 2 eenpersoons bedden. Eventueel ledikantje. Een kamer met 1 persoons bed. Douche, wastafel met mogelijkheid om te koken
Reserveren bij Corrine Hoornaar, Magistratenveld 607, 7327 LK Apeldoorn, tel. 055 53338779 of Geesje Tiemens, Magistratenveld 611, 7327 LK Apeldoorn, tel. 055 5342415

CW-Drielandenhuis, Haarlem: Drie 2 persoons logeerkamers, waarvan 1 met kinderbed. Douche en toilet aanwezig, geen kookgelegenheid. Linnengoed (o.m. dekbedhoes) zelf meenemen. Schriftelijk afspreken. Drielandenhoek 6 2034 LV Haarlem.

CW-Romolenpolder, Haarlem: 1 kamer, toilet, wastafel 2 eenpersoons bedden en een kinderbedje. Lakens en handdoeken zelf meebrengen. Reserveren alleen schriftelijk. Venkelstraat 25, 2034 MT Haarlem.

CW-Katerstraat, Den Haag: 1 appartement met 2 eenpersoons bedden, badkamer, keuken. Linnengoed zelf meenemen. Maximaal verblijf 1 week. Juni t/m augustus en 15 december tot 15 januari uitsluitend intern gebruik. 5 eurp pppn, tot 14 jr gratis.
Contactpersoon: Annet Rintjema Tel. 070 3647670

CW-Meent Hilversum: Drie logeerkamers eerste verdieping, met elk hun eigen opgang, douche en toilet. 2 bedden per kamer. Gebruik keuken in overleg.
Contactpersoon: Coby Goorhuis, tel. 035 6933446

CW-De Heerd, Groningen: 1 groot en 1 klein, met elk hun eigen ingang, en badkamer met lighbad. Waterkoker, koffiezetmogenlijkheid. Koken eventueel in overleg in een klusterkeuken. Huur laken pakket 2,50 pp Afspraken via Saskia Nieboer, Bentismaheerd 10, 9736 EA Groningen tel. 050 5424688

CW-Circa Leeuwarden: Kamer met douche en wc, een 2 persoonskamer, losse matras en eventueel kinderbedje. Contactpersoon Jacobien Lugtenborg tel. 058 2133693 of Bram Arnold 058 2513626

CW-Opaalstraat, Nijmegen: Een logeerkamer met 2 bedden en sanitaire voorziening. Van tevoren aanmelden bij Inge Koning, Opaalstraat 250, 6534 XP Nijmegen tel. 024 3560536

CW-de Banier, Rotterdam: Logeerruimte voor twee personen + opklapbed. Douche en toilet aanwezig. Linnengoed aanwezig, behalve handdoeken. Afspraken: Peter Noordmans, Paap-Diekstraat 6, 3032 SV Rotterdam, tel. 010 4666467

CW-De Pionier, Vlaardingen: Logeerruimte voor twee personen en gemeenschappelijke keuken met koffie en thee faciliteiten. Linnengoed en dekbedden aanwezig. Douche bij contact persoon. Van tevoren reserveren bij Martin van den Boogeardt, Karel Doormanhof 8, 3134 CW Vlaardingen, tel. 010 ???????

CW-Westervoort: Nabij Arnhem en Veluwezoom. 1 logeerkamer met 2 eenpersoonsbedden en kinderbedje. Douche en toilet aanwezig. Lakens en handdoeken zelf meenemen. Afspraak via Marianne Rosendahl, Lange Griet 34, 6932 MG Westervoort tel. 026 3117261

C.W.-Zwolle: 1 logeer kamer met 2 1 persoons bedden. 1 logeerkamer met 1 twee persoons bed. 1 logeerkamer met 1persoons bed. Douche, sauna en toilet aanwezig. Geen kookgelegenheid. Lakens en handdoeken zelf meebrengen. Afspraken: Paulus, Rijnlaan 231, 8032 MZ Zwolle tel. 038 4536945 of paulus@ligfiets.net (ok?)

DOELSTELLINGEN LVCW

De LVCW heeft tot doel de belangen van het gemeenschappelijk wonen, waar mogelijk, te behartigen. Dat gebeurt door:

-het geven van algemene en specifieke informatie aan groepen en andere belangstellenden

- het o.a. via consulenten, bieden van ondersteuning aan initiatief en al samenwonende groepen

- het bevorderen van informatie uitwisseling tussen groepen en andere instellingen

- het verder bekendheid geven aan deze woonvorm

Centraal Wonen is een woonvorm waarbij:

De bewoners elkaar vrijwillig hebben gekozen om op basis van gelijke rechten en plichten zonder leiding of zeggenschap van buitenaf met elkaar in onderlinge betrokkenheid te wonen. En niet anders dan volgens algemeen geldende regelgeving, op een door henzelf gekozen wijze invulling geven aan het uitgangspunt van respect voor de gewenste mate van zelfstandigheid van de deelnemende huishoudens.

De LVCW ziet gemeenschappelijk wonen als een woonvorm, waar een aantal maatschappelijke doelstellingen meer kans van slagen hebben. Te denken valt aan:

-de ontplooiing van het individu
-emancipatie en solidariteit
-het bewust omgaan met het milieu
-het streven naar een sociaal rechtvaardige samenleving

De LVCW wil zich inzetten voor alle woonvormen (gemeenschappelijk-/groeps-/centraal wonen), die zich in bovengenoemde definitie kunnen vinden.

Landelijke Vereniging Centraal Wonen
Korte Elisabethstraat 13
3511 JG Utrecht
telefoon: 030-2612585

